

Rumeli'nin Esaret Günleri

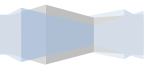
Bogdan Filov

İstanbul, Timaş Yayınevi, Şubat 2010, 143 sayfa, ISBN: 978-605-114-172-5

Seda Nur ZENGİN*

Bogdan Filov'un bu kitabının giriş kısmında, kısaca kendisinin önemli özelliklerinden ve yaşam hikâyesinden bahsedilmiştir. Aslından ilk defa Türkçeye çevrilen bu kitap, günlük niteliğinde de diyebiliriz. Çünkü ziyaret ettiği yerlerde gözlemlediği şeyleri günü gününe not etmiş ve ölümünden baya zaman sonrasında o günlük kitap haline getirilmiştir. Yani, kitabın iskelet kısmını günlükler oluşturmuştur. Giriş kısmında verilen kısa bilginin, dışında Bogdan Filov Doğu-Trakya, Ege ve Vardar Makedonya'sına kapsayan bölgelere geziler yapar. Filov'un bu gezileri yapma amacı ise şudur; araştırma yapmak, o toprakları derinlemesine inceleyip, kanıtlar bulup, analiz etmektir. Bulduğu kanıtların hepsini, Ulusal Arkeoloji Müzesine getirmiştir ya da yollatmıştır. Kısaca kitap, yaptığı seyahatleri ve topladığı değerli tarihi eserleri konu alan günlüklerdir... Siyaset ve bilim insanı Prof. Dr.

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü Lisans Öğrencisi, İstanbul, nurzengin58@gmail.com

Bogdan Filov'un çok önemli olan bu eseri Türkçeye yaklaşık yedi yıl önce çevrilmiştir. Türk okurları bu sayede Bogdan Filov'u daha iyi ve daha doğru tanıma fırsatı oldu. Bogdan Filov'un, eğitim hayatı oldukça başarılıdır. Çeşitli işlerde çalışmıştır. Örneğin, müze müdürlüğü, öğretim üyeliği, Rektörlüğü, Bulgar Bilimler Akademisi Başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. Siyasi yaşamında ise Milli Eğitim Bakanlığı, bazı bakanlıklar ve Başbakanlık yapmıştır. Bogdan Filov Bulgar bilim, sanat ve siyaset tarihinin en tartışmalı kişilikleri arasındadır. Bogdan Filov, Trakya arkeolojisi, Eski Bulvar ve Bizans uygarlığı dallarında dünya ölçeğinde bir uzman kimliği taşımasının yanı sıra, çarın yönetiminin de otoriter bir sosyal devletin kurulması için çabalayan bir politikacı olarak İkinci Dünya Savaşı yıllarında aldığı kararlar ülkesinin tarihsel yazgısının üzerinde rol oynamıştır. İmrendiren akademik hayatını bırakıp, siyasete atılması Bogdan Filov'un hazin sonu olmuştur.

Bogdan Filov'un babası Dimitir Filov döneminin toplumsal, siyasal olaylarında etkin rol oynar ve tarihe geçer, dönemde darbe girişimi olur ve yaralar alıp yaşamını yitirir. Bogdan Filov'un çocukluğu Eski Zagra Plovdiv, Odessa ve Karlo da geçer. Bogdan Filov ilk bulgar müze müdürü olur.(1911) Almanya, İtalya, Fransa, İngiltere, Suriye, Filistin, Mısır gibi ülkelerde uzmanlaşır ve bilimsel gezilere çıkar.(1931) Filov'un tarihsel sorumluluğuna, daha sonra çoğunluğu Selanik bölgesinden 11 bin Yahudi'nin Nazi kamplarına sürülmesine neden olacak 'antisemist' Ulusal Güvenlik Yasası'nın kabulü ve uygulanışı yüklenir. (1940) Viyana da ülkesinin Üçlü Pakta katılım protokolünü imzalar.(1941) Bundan dolayı şimdi de bazı kesimler tarafından halen eleştirilir. Fakat bazı Bulgar tarihçilere göre, Filov'un o dönemde yapacak başka bir seçeneği yoktu. Ülkesinin 28.nci başkanıdır. Başkanlık yaptığı dönemdeki en büyük başarısı, Güney Dobluca'nın Bulgaristan'a iade edilmesidir. Başında bulunduğu kabine II.nci Dünya Savaşı yıllarında Nazi Almanya'sının baskısı altında ABD ye ve İngiltere'ye savaş ilan eder. (12 Aralık 1941) Eylem müttefiklerin Sofya'ya bomba yağdırmasıyla sonuçlanır.

Bilindiği üzere Bulgaristan mağlup devlet arasındadır. 8 Eylül 1944 de istifasını sunsa da, bir gün sonar darbe olur ve tutuklanır. Sovyet Birliğinde 3 ay tutuklu kalır ve diğer siyasetçiler gibi asla kaçmayı düşünmez. Halkmahkemesinde tavizsiz bir tutum sergiler, suçlu olduğunu kabul etmez. 1940-44 yılları arasında görev alan bakanlarla birlikte 2 Şubat 1945'te yeni iktidar tarafından kurşuna dizilir. Mal varlığı ve Ordinaryüs Profesörlük dışında bütün akademik unvanları alınır 90'lı yılların başına kadar akademik ve siyasi hayattan silinir, adı anılmaz. Adeta bilimsel açıdan 1990da ikinci doğuşunu yaşar. Yani yapıtları yayımlanır. 1996'da Yargıtay tarafından aklanır. Bogdan Filov'un günlük kısmına gelecek olursak, 4 kısma ayırmıştır. Bilimsel geziler dört bölüm halindedir. Trakya Günlükleri 22 Ekim-23 Kasım 1912 ile 16 Aralık-26 Nisan 1913 arasındaki Balkan Savaşları'na tekabül eder. Üçüncüsü Makedonya ve Trakya gezisi oluşturur. 12 Temmuz-12 Ağustos 1915 arasındadır. Son gezi de Makedonya bölgesine olup 12 Temmuz- 12 Eylül 1916 arasına denk gelir. Bu dönem de I. Dünya Savaşı'nın başladığı yıllardır. Daha öncede söylediğim gibi kitabın iskelet kısmını, günlükler oluşturmaktadır. Bogdan Filov Ulusal Arkeoloji Müzesi müdürüdür. Müdür sıfatıyla I. Ve II. Balkan ile I. Dünya Savaşı yıllarında Doğu Trakya, Ege ve Vardar Makedonya'sına geziler yapar. I. Dünya Savaşında yazılmış günlüklere daha geniş yer bir yer verilmiştir. Çevreyle ilgili betimlemeler yapılmıştır. Günlüklerde sıkça fotoğraflara rastlamaktayız. Müze için gezdiği yerlerdeki tarihi eserleri toplamaya çalışmıştır, yanibirçoğunu parayla satın almıştır. Toplayamadığı materyalleri ise Milli Eğitim Müdürüne ve gerekli yerlere toplanması için rapor olarak bildirmiştir ve bu raporlara kitapta yer vermiştir. Filov tarihi eserleri incelerken, fotoğraflar çekmiş, çekilmiştir. Hatta zaman buldukça kopyalarını almıştır. Bu kitapta en beğendiğim kısım Bogdan Filov'un hoşgörülü ve saygılı olmasıdır. Kitapta şu şekilde görebiliriz, camilerin kiliseye çevrilmesine karşı çıkıyor. Mimari açıdan önemli olan camilerin Türklerin kullanmalarına izin verilmesini istemesi çok hoşuma gitmiştir.

Bence kitabın yazarının ulaşmak istediği sonuç, Bogdan Filov'un yanlış bilinen hayatının düzeltilmesidir. Mesela Bogdan Filov'un aslında ülkesine ve insanlığa ne denli katkı sağladığının bilinmediğine ve bilinmesi gerektiği için bu kitap kaleme alınmıştır. Argümanlar yani anlatılan durumlar, olaylar hikâyelerin çoğu fotoğraflarla ispatlanmaya çalışılmıştır. Bogdan Filov'un savaşın ortasında yaptığı bu geziler çok zor şartlar altında gerçekleşmiştir. Bazen bir odada tanımadığı birçok insanla kalmış, bazen de yağmurda çamurda kilometrelerce yürümüştür sırf gezip bilgi toplayabilmek için. Bütün olaylar ve veriler bağlama uygun kullanılmıştır. Bu kitaptan çıkardığım sonuç, Bogdan Filov'un çok fedakâr olduğudur. Aslında tarihi eserlere olan saygısı da çok büyüktür ve tarihi eserlerin korunmasında ve günümüze gelmesinde önemli bir rolü vardır.

Bu kitap ulaşmak istediği sonuca ulaşmıştır. Okuyucuya gerçeği göstermek için yazılan bu kitap, apaçık bir şekilde ifade etmiştir. Demek istediğim şey, Bogdan Filov'un aslında haksız yere öldürüldüğünü ve yaptığı hizmetlerin ne denli faydalı olduğunu görüyoruz. Mesela çok zor şartlarda çalışmalar yapmıştır, faydalı olabilmek için. En büyük örneği, başarılı eğitim alanındaki kariyerini bırakıp siyasete atılması ve insanlığa faydalı olmak istemesidir. Kim bilir belki de siyasete atılmasa çok daha iyi bir sonu olabilirdi. Suçlanacağını bile bile diğer siyasetçiler gibi kaçmayı düşünmemiş olması da, asilliğini göstermektedir. İnsanlığa faydalı olma isteği çok büyüktür. Bu isteği doğrultusunda, çok zor şartlarda çalışmalar yapmış ve hiçbir zaman pes etmediğini görmekteyiz. Filov'un yazılarının bütününe bakıldığında akademik soğukkanlılığını ve tarafsızlığını asla bırakmadığını görürüz. En hoşuma giden şeylerden biri de Bogdan Filov da sanat değeri taşıyan eserlerin etnik, dini, kimliğini ayırt etmeden korunması gerektiğini savunmuş olmasıdır.

